

kisebb páratlan szám csak egy van, a 15. Ennek felismerését segítheti a megadott számsor.

Nem baj, ha a gyerekekben erősítjük az ajándékozás tényével együttjáró örömet (mármint, amikor ő ad ajándékot). Helyes, ha a tanító nének — akit szeret — akar virágot vinni, és vizet is.

(3) Hasonlóan kell gondolkodni, mint az első feladatnál, csak a különbség nagyobb, és a vizsgált halmazok (alaphalmaz — részhalmaz — kiegészítő halmaz) elemei ennél a feladatnál már nincsenek szembeötlően megkülönböztetve.

(4) A megoldás nem próbálgatással az igazi.

$$2+2+3+3+4+4 = 18, \text{ így}$$

$$\text{az első sorban} \quad 18-10 = 8 = 4+4$$

$$\text{a második sorban} \quad 18-11 = 7 = 4+3$$

$$\text{a harmadik sorban} \quad 18-14 = 4 = 2+2$$

az áthúzandó két-két szám.

(5) Lerajzolva nyilvánvaló, hogy három futóról van szó.

(6) A dobókockákat megvizsgálva, a tapasztalatokat megbeszélve indítható a probléma megoldása:

— legkisebb szám: 1,

— legnagyobb szám: 6.

Így két kockával dobva a lehetséges esetek közül a legkisebb összeg 2, a legnagyobb összeg 12.

Ennek ismeretében a feladatban szereplő állítások igazságtartalmát már könnyű eldönteni.

(7) A „kivételeivel” kifejezés értelmezése a feladat igazi problémája. Ugyanis ezek a bárányok maradtak életben.

(8) A sorszám és a darabszám megkülönböztetésére alkalmas feladat.

(9) „Többlépcsős” feladat. Nyilván előbb az összes lépcsőfok számát kell meghatározni.

(10) Ebben a feladatban már felesleges adatok (első osztályos, 7 emeletes) is szerepelnek.

Másrészt az első kérdésre nem lehet egyértelműen válaszolni, mert az egészen kicsi (még beszélni sem tudó) gyerekek is lakhatnak a házban. Ennek felismerését segíti a kiemelt, tipográfiával megadott négytagú összeg szerepeltetése.

POTONYECZ ISTVÁNNÉ  
Kazincbarcika

## Szülőföldünk, hazánk helye a világban

ÓRATERVEZET EGY NYOLCADIKOS OSZTÁLYFŐNÖKI ÓRÁHOZ

A hazafias nevelés egyik tantárgytól sem különül el, a tantervi anyaggal szerves kapcsolatban van, abból adódik, s azt alapozza meg.

A hazafiságon egyrészt hazaszeretetet értünk, ez a szó a fogalom érzelmi oldalát emeli ki.

A hazafiság továbbá jelenti: a szülőföld, a dolgozó nép szeretetét és tiszteletét, kultúránk, haladó hagyományaink, nyelvünk megbecsülését, népművészetünk ápolását, nemzeti büszkeséget.

A hazafiság ismereteken is alapul, melyekhez érzelmek fűződnek, majd tettekben jut kifejezésre. Ezekből következnek a hazafiságra nevelés feladatai:

- a hazafiság gondolati tartalmának kialakítása,
- a hazafias érzelmek fejlesztése,
- a hazafias tettek és magatartás készségeinek, szokásainak kialakítása és fejlesztése.

A hazaszeretetre való nevelés lehetőségeit egy osztályfőnöki óra anyagához kapcsolódóan mutatom be. A 7. osztályban a témában szűkebb hazánkat, Kazincbarcikát és környékét ismertük meg, mutattuk be szülőföldünkhöz kapcsolódó sok élménnyel. A tanulók bemutatták a lakóhely természeti szépségeit, beszélgettünk a múlt emlékeiről, a jelen eredményeiről. A gyerekek megfogalmazták: mit jelent számukra a lakóhely, a szülőföld, az anyanyelv szeretete, s azt, hogy mit tehetnek ezek értékeinek megővése érdekében.

A 8. osztályban az óra megszervezésében, felépítésében főként a tanulók élményeire alapoztam.

A gyerekek többsége a szülőkkel is már nagyon sok helyen járt az országban.

Több közös kirándulást mi is szerveztünk. Gyalogos vándortábor keretében bebarangoltuk a Hajdúságot, a Zempléni-hegységet, részt vettünk a Mátra—Kékes kék túrán. Meglátogattuk Sárospatakot, többször voltunk megyeszékhelyünkön is. Az egyes tantárgyak tananyaga révén is bővült földrajzi, történelmi ismeretük. Órámon igyekezem bővíteni ismereteiket, illetve a fogalmak tartalmát elmélyíteni.

Hitem szerint is leghatásosabb nevelőeszközünk a példa lehet. Meg vagyok győződve arról is, hogy a történelemből és irodalomból vett példák mellett szükséges a mai társadalom életéből is bemutatni olyan embereket, akik alkotó munkájukkal fejezik ki hazaszeretetüket. Olyan felnőttest is állíthatunk példaképül, akinek tevékenységét jól ismerik a gyerekek. Szólni kell arról is, egy tizenéves tanuló hazaszeretete miben mutatkozhat meg, hogyan végezhet közvetlenül is hasznos munkát, mily módon készülhet fel a haza védelmére, szolgálatára.

## ÓRATERVEZET

*Téma:* Szülőföldünk, hazánk helye a világban

*Tananyag:* Édes hazánk

*A tanítási óra feladatai:*

— Erkölcsi tudatformálás: aki szereti hazáját, igyekszik megismerni múltját, jelenét, hogy el tudja képzelni jövőjét.

— Erkölcsi magatartásformálás: tettek a hazáért.

*Tanulói tevékenység:* Tájégségek bemutatása kirándulási élmények, könyvekből szerzett ismeretek alapján. Tablók, gyűjtemények, prospektusok bemutatása.

*Szemléltetés:* Magyarország és megyénk térképe. Hanglemezek. Diaképek bemutatása nemzeti parkokról, tájvédelmi körzetekről, történelmi nevezetességekről, jelenkori eredményekről.

*Módszerek:* példa, meggyőzés, általánosítás, dicséret.

*Felhasznált irodalom:* Osztályfőnöki kézikönyv.

Merényi József: Szülőföldünk Észak-Magyarország

Petőfi Sándor összes versei

A világirodalom legszebb versei (Radnóti Miklós)

Juhász Ferenc: Kinek karja van...

### Az óra menete

*Motiváció:* Hallgassátok meg Katona József Bánk bán című operájából a nagyáriát (4. sorát) Simándi József előadásában!

*Célkitűzés:* A mai órán hazánkról, Magyarországról és megyénkről beszélgetünk.

I. *Mit jelent számotokra a haza?*

Tanulói vélemények meghallgatása.

- Hallgassuk meg, hogyan határozzák meg ezt a tudósok!  
(Új magyar lexikon 3. kötet 227., 228. o.)
- Mi jelképezi hazánkat a nagyvilágban?  
(zászló, címer, Himnusz)
- Mit éreztek, ha halljátok a Himnusz zenéjét?  
(Meghallgatunk egy részletet.)

Az óra néhány percét arra használjuk, hogy a csoportok által gyűjtött anyagokat megtekintik a gyerekek.

II. *Majd egy játékos vetélkedőre kerül a sor*

*A vetélkedő anyaga:*

1. Vizeséséről, mésztufa barlangjáról híres üdülőhely  
K Balatonfüred  
A Lillafüred  
Z Tiszafüred
2. Boráról híres hegy a Tisza és a Bodrog összefolyásánál  
G Tokaji-hegy  
O Rezi  
D Bükk
3. Itt van hazánk legősibb kohója  
E Pécs  
T Ózd  
G Omassa
4. A Hegyaljához kapcsolódó nagy történelmi esemény  
P Reformkor  
T Rákóczi szabadságharc  
R Tanácsköztársaság
5. Ez a város ad otthont a kisfilmek fesztiváljának  
M Kazincbarcika  
E Miskolc  
S Eger
6. A BVK mozaikszó hallatára ez a város jut eszedbe  
F Sárospatak  
L Kazincbarcika  
C Leninváros
7. Énnél a hegységnél említettük „az óriások asztala” elnevezést  
B Zempléni-hegység  
E Bükk  
V Börzsöny
8. Itt született Kossuth Lajos  
K Monok  
R Szerencs  
S Prügy

(A helyes válaszok betűjeleiből egy helység nevét kapjátok meg. Hova utaztunk a játék során? Miről híres?)

II. *Ha elbagyjuk otthonunkat, visszavágyódnak*

Milyen érzéseket fejez ki egy népdalunk?

Bartók Béla: Elindultam szép hazámból... (lemezről)

— Éreztetek-e már hasonlót?

— Kiről olvastatok, akit gyötört a honvágy, és úgy halt meg, hogy nem láthatta viszont hazáját?  
(II. Rákóczi Ferenc)

V. *Ti mit tesztek, mit tettek a hazáért?*

A válaszok meghallgatása.

- Hallgassátok meg Juhász Ferenc Kinek karja van című versét!
- Mikor vállaltátok ti, hogy hűséges gyermekei lesztek a hazának? Mit tettek?
- Minden igaz magyar ember feladata: tanuljon képességei szerint, dolgozzon becsületesen, szolgálja, védje a hazát!

*Tanulói tevékenység:* helyes viselkedés zenehallgatás közben.

— A haza, az otthon sokféle érzést jelent számunkra. Hallgassátok meg Radnóti Miklós Nem tudhatom című versének egy részletét! (A vers első 14 sora.)

#### IV. Aki szereti bazáját, igyekszik megismerni.

Mutassátok be hazánk tájait, ahol közösen jártunk.

— 1. csoport: Bemutatja a „Hajdúság” vándortábor nevezetességeit: népművészetét, híres pásztor-művészetét, történelmi nagyjait, a jelen értékeit. A tanulók felelevenítik a Hortobágyi Nemzeti Parkban látott érdekességeket.

— 2. csoport: A Mátra—Kékes-útvonal felejthetetlen élményeiről számol be. Felidézi a táj szépségeit, az ott dolgozó nép munkájának eredményeit. Újra élénk varázsolja a palóc nép vendégszeretetét, a múlt emlékeit, a ma vívmányait.

— 3. csoport: Zempléni utunkról emlékezik nagy szeretettel. Élménybeszámolójában Sárospatak mellett tisztelettel beszél Széphalomról, a hegyközi kis településekről, a híres várakról (melyeket közelről is megnézhattunk), vagy a táj népművészetét hűen vállaló Hollóházáról.

— 4. csoport: Miskolc nevezetességeit mutatja be vázlatosan. Lillafüred szépségének leírása, a Herman Ottó Múzeumban szerzett élmények, a diósgyőri vár meglátogatásának felidézése kellemes perceket szereznek az osztály tanulóinak.

A beszámolókat után arról beszélgetünk, ki melyik tájra menne el szívesen újra vagy először.

— Ha táborba indulnátok, s ajándékkal szeretnétek kedveskedni a pajtásoknak, mit tennétek az úticsomagba, melyekről felismernék, hogy Borsod-Abauj-Zemplén megyéből érkezettek? (A válaszok meghallgatása.)

— Hazánk építése, fejlesztése természetesen csak békében lehetséges. Órizzétek legdrágább kincsünket, a békét! Énekeljük el közösen az „Órizz a békét” kezdetű dalt!

#### VI. Az óra értékelése

Soron következő feladataink megbeszélése.

*A következő anyag előkészítése.*

ANTAL IBOLYA  
Budapest

## Kiscsoportok a napköziben

A napköziben és az iskolaotthonban több és szélesebb skálájú lehetőség kínálkozik a közösségalkításra, a közösségfejlesztésre — és általa a gyermekek személyiségfejlesztésére is —, mint a tanítási órákon. Ezért a napközis nevelőmunka kiemelten fontos feladatának tartom, hogy a tanulók véletlenszerűen kialakult, illetve kialakított csoportjából — tervszerű és folyamatos irányítással — együttműködő kiscsoportokat s a helyes irányú fejlődés későbbi időszakában öntevékeny közösséget formáljunk. Az iskoláskorra a spontán kialakuló, felbomló, majd újjászülető kortárs-csoportok, természetes társulási formák a jellemzők. Az előbbieket tudva és a közösség érdekében alkotó módon felhasználva alakítottunk hivatalosan is elismert formális kisközösségeket, kiscsoportokat tanítványaimmal 3. osztályos korukban.

Akadtak pedagógustársak, akik megkérdőjelezték a 4—7 fős kiscsoportok létének fontosságát, hasznosságát. Voltak olyanok, akik bevallottan plusz feladatnak tartották e kisközösségek működtetésének folyamatos ellátását, segítségét, irányítását, ellenőrzését és értékelését.

Nem tagadom, a kezdeti időszak nehézségeit, buktatóit és esetenkénti sikertelenségeit átélve néha magam is a kételkedőknek adtam igazat. Szerencsémre vagy szerencsétlenségemre, de szakirodalom és segédanyagok hiánya miatt józan ítéleteimre és pedagógiai ismereteimre, tudásomra hagyatkozva kellett e téma kitaposatlan ösvényein haladnom.

Biztatást és hitet adott, hogy tanítványaim három hónap elteltével egyre több alkalommal és mind jobb szinten bizonyították, érdemes e nevelési lehetőséggel mélyrehatóbban és egyre tervszerűbben foglalkozni. Velük együtt éreztük és élveztük a kiscsoportok napi sikereit a napközisélet különböző területein, vagy szomorkodtunk néha egy-egy kiscsoport adott tevékenységbeli sikertelenségén, s tanakodtunk a jobb megoldás lehetőségein.